

Музей історії Корсунь-Шевченківської битви, який є частиною Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника. Він розташований у палаці Лопухіних — витонченій будівлі, яка нагадує фортецю з чотирма вежами, до того ж має цікаву історію. Це місце, де можна відкрити для себе відразу кілька епох — від часів, коли будинок належав польському королю Понятовському, до періоду володіння ним князем Лопухіним та пори, коли будинок опинився у центрі подій Корсунь-Шевченківської битви під час Другої світової війни, про які й розповідає багата колекція музею [5].

Основна виставка присвячена висвітленню історії Корсунь-Шевченківської наступальної операції у контексті Другої світової війни. Вона розміщена у 10 тематичних залах, де зберігається щонайменше 4 тисячі експонатів. Серед найцікавішого та найціннішого тут можна побачити: діораму «Корсунь-Шевченківська битва 1944 року»; мундир Героя Радянського Союзу маршала Івана Конєва; особисті речі німецького генерала Вільгельма Штеммерманна, який керував німецькою армією під час Корсунь-Шевченківської битви і загинув у ній; німецьке та радянське військове обмундирування і зброю. Художня виставка Художня виставка представлена у центральному, десятому, залі. Вона також присвячена військовій тематиці і Корсунь-Шевченківській битві зокрема. Окрім батального живопису, тут також розміщена виставка фронтових листів.

Військовий туризм набирає швидких обертів за кордоном, але в Україні до широкомасштабної війни він не позиціонувався як популярний туристичний напрям.

Військовий туризм у нашій країні має і може стати повноцінним джерелом поповнення місцевого та державного бюджетів. Він може стати одним з джерел, що будуть фінансувати армію та засобом повноцінного, загальнодоступного відпочинку, засобом ознайомлення з військовою та історичною спадщиною нашої держави та народу. Ключовим же його завданням є показ мужності та хоробрості українських воїнів різних часових періодів та національно-патріотичне виховання підрастаючого покоління на засадах поваги до пам'яті тих, хто поклав життя за волю та незалежність.

Література

1. Винниченко І., Рудніченко Ю. Воєнний туризм в Україні: умови та перспективи розвитку // Географія та туризм. 2016. Вип.35. С. 71–79.
2. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: підручник. К., 2013. 334 с.
3. Мельник А. В. Нестандартні види туризму: особливості функціонування військового туризму // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2019. — Вип. 33. — С. 350–353.
4. Про туризм. Закон України у редакції від 15.01.2015 р. № 124-VIII. URL: https://tourlib.net/zakon/pro_turyzm.htm
5. Чикайло Ю. І., Стадницька В. А., Волошин І. М. Військово-історичні музеї України як об'єкти військового туризму // Географія та туризм. 2015. Вип. 32. С. 74–85.

julia_pereguda@ukr.net

Перегуда Ю. А.

кандидат географічних наук

Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

marina_krivoberets@ukr.net

Кривоберець М. М.

кандидат економічних наук

Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анотація. Дослідження спрямоване на висвітлення викликів та переваг розвитку зеленого туризму в Україні. Виділено головні переваги розвитку зеленого туризму в Україні. Розглянуто

міжнародний досвід у сфері сертифікації туроператорів у сфері зеленого туризму та оцінено можливості імплементації такої практики в Україні.

Ключові слова: зелений туризм, виклики, переваги, державне регулювання, сертифікація.

Зелений туризм, також відомий як сталий туризм, останніми роками стає все популярнішим у всьому світі. Він передбачає відвідування місць та участь у заходах, які мають мінімальний вплив на навколишнє середовище та місцеву громаду, водночас підтримуючи зусилля зі збереження природи та сприяючи добробуту місцевого населення.

Україна має великий потенціал для розвитку зеленого туризму завдяки своїй багатій культурній і природній спадщині. Країна є базою для численних національних парків, біосферних заповідників та природних пам'яток, таких як Карпатські гори, узбережжя Чорного моря та дельта Дунаю. Ці місця пропонують можливості для екологічного, пригодницького та культурного туризму.

Однією з головних переваг розвитку зеленого туризму в Україні є потенціал для розвитку місцевої економіки та створення робочих місць. Туристична галузь визначена як пріоритетний сектор для економічного розвитку, а сталий туризм може сприяти зростанню малих і середніх підприємств (МСП) у сільській місцевості.

Крім того, зелений туризм також може допомогти захистити навколишнє середовище та зберегти об'єкти культурної спадщини. Практики сталого туризму можуть мінімізувати негативний вплив туризму на навколишнє середовище, наприклад, забруднення та руйнування середовища існування, а також сприяти збереженню природних і культурних ресурсів.

Однак існують і певні виклики для розвитку зеленого туризму в Україні. Серед них — відсутність інфраструктури та об'єктів для підтримки практики сталого туризму, недостатнє фінансування розвитку туризму, а також необхідність підвищення обізнаності туристів про важливість сталого туризму [1-3].

Для подолання цих викликів уряд України міг би інвестувати в розвиток туристичної інфраструктури та об'єктів, таких як екологічно чисті засоби розміщення та транспортні послуги. Він також може надавати фінансову підтримку та стимули для малих і середніх підприємств у туристичному секторі, які впроваджують практики сталого туризму.

У продовження думки стосовно подальшого розвитку державного врегулювання сфери туризму розглянемо особливості стандартизації та сертифікації сфери зеленого туризму (екотуризму). Формування єдиного підходу є фундаментальним для визначення поняття екотуризму. Неможливо контролювати процес, якщо його учасники мають різні погляди на один і той самий предмет. Потенційні екотуристи мають бути впевнені, що туроператори надають екологічно чисті послуги та продукти. Для цього необхідна відповідна сертифікація туристичних послуг та продуктів. Сертифікація необхідна для забезпечення ефективності ділового партнерства між суб'єктами, що працюють на ринку екотуризму, вона формує у майбутніх споживачів усвідомлення шкоди, завданої навколишньому середовищу. Крім того, сертифіковані туристичні агенції та туроператори отримають додаткові маркетингові переваги перед іншими учасниками ринку екотуризму [4–6]. Сертифікація в цій сфері охопила далеко не всі об'єкти екотуризму. Проте деякі країни мають значний досвід розробки та використання програм екосертифікації та акредитації на національному рівні. Наприклад, Австралія розробила Національну програму акредитації екотуризму (NEAP) у 1996 році, пізніше перейменовану на Австралійську програму екосертифікації. Ця програма була розроблена в першу чергу як інструмент для ідентифікації справжніх екотуристичних продуктів. Критерії сертифікації ґрунтуються на основних компонентах екотуризму:

- екологічно стійкий та природоорієнтований продукт;
- включає інтерпретацію;
- приносить користь місцевим громадам та враховує культурні особливості [7–9].

Впровадження цієї програми допомогло підвищити стандарти екотуризму в Австралії та збільшити доходи сертифікованих туроператорів. Зазначений досвід може бути імплементований і в Україні.

Крім окресленого, існує потреба в навчанні туристів щодо сталого туризму та просуванні відповідальної туристичної поведінки. Цього можна досягти за допомогою інформаційних кампаній, освітніх програм та використання схем сертифікації та маркування для ідентифікації екологічних туристичних послуг і продуктів.

Разом із позитивними наслідками, існують також негативні аспекти розвитку зеленого туризму.

Концепція зеленого туризму є альтернативою масовому туризму, який тягне за собою значне рекреаційне навантаження. Його неконтрольований розвиток призводить до знищення унікальних природних об'єктів, зменшення біорізноманіття, деградації культурних ландшафтів, зниження привабливості напряму тощо. Саме поняття зеленого туризму розкриває той факт, що він повинен задовольняти потреби сучасних туристів і місцевого населення, зберігаючи і примножуючи можливості для майбутнього [4].

З іншого боку, слід пам'ятати, що туризм характеризується як сфера економіки, яка створює велику кількість робочих місць. Таким чином, розвиток туризму спрямований на виконання важливих соціальних функцій: створення робочих місць для таких категорій населення, як молодь, жінки, сільські жителі (особливо це стосується розвитку екологічного та етнічного туризму). Водночас, слід зазначити, що сфера не потребує високої кваліфікації працівників, концентрації науково-технічного потенціалу: Це надзвичайно важливо для розвитку депресивних регіонів. Мультиплікативний ефект від розвитку туристичної галузі базується на її впливі на такі ключові галузі економіки, як транспорт, зв'язок, будівництво, сільське господарство, а отже, туризм можна вважати певним тригером соціально-економічного розвитку країни у повоєнний період [7, 8].

Підсумовуючи зазначимо, що перспективи розвитку зеленого туризму в Україні є багатообіцяючими, і країна має потенціал стати провідним напрямом сталого туризму в регіоні. Однак це вимагатиме узгоджених зусиль з боку уряду, туристичної індустрії та самих туристів для просування та впровадження практик сталого туризму.

Література

1. Гапоненко Г. І., Василенко А. В., Шамара І. М. Перспективи організації Зелених шляхів в Україні як пріоритетний напрямок розвитку ринку внутрішнього туризму. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2021. № (13). С. 174–185.
2. Стренковська А. Ю., Євдокімова О. М. Проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму в Україні. Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 38-2. С. 42–44.
3. Ярема Л. М. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/71.pdf (дата звернення: 12.03.2023).
4. Abbas J., Mubeen R., Iorember P.T., Raza S., Mamirkulova G. Exploring the impact of COVID-19 on tourism: Transformational potential and implications for a sustainable recovery of the travel and leisure industry. *Curr. Res. Behav. Sci.* 2021, 2.
5. Mensah J. Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review. *Cogent Soc. Sci.* 2019, 5.
6. Rasoolimanesh S.M., Sundari R., Michael Hall K., Esfandiar K., Seyfi S. Systematic review of indicators of sustainable tourism in relation to the goals of sustainable development. *J. Sustain. Tour.* 2020, 1–21.
7. Weber J.M., Lindenmeyer C.P., Lio P., Lapkin A.A. Teaching sustainability as complex systems approach: A sustainable development goals workshop. *Int. J. Sustain. High. Educ.* 2021, 22, 25–41.
8. Zhang J., Zhang Y. Assessing the low-carbon tourism in the tourism-based urban destinations. *J. Clean. Prod.* 2020, 276.